

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України
Одеський національний економічний університет

Кузьменко Галина Іванівна

УДК 657.37:657.446

ОБЛІКОВО-ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОЦІНКИ
ПОДАТКОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ СУБ'ЄКТУ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Спеціальність 08.00.09 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит
(за видами економічної діяльності)

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Одеса – 2012

Дисертацією є рукопис

Робота виконана на кафедрі аудиту та оподаткування Кіровоградського національного технічного університеті Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України

Науковий керівник: доктор економічних наук, професор
Давидов Григорій Миколайович,
Кіровоградський національний технічний університет,
декан факультету обліку і фінансів

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
Левицька Світлана Олексіївна,
Національний університет водного господарства та природокористування, м. Рівне,
перший проректор

кандидат економічних наук, доцент
Артюх Оксана Валентинівна,
Одеський національний економічний університет,
доцент кафедри бухгалтерського обліку та аудиту

Захист відбудеться «17» січня 2013 р. о 12.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 41.055.01 Одеського національного економічного університету Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України за адресою: 65026, м. Одеса, вул. Преображенська, 8.

З дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці Одеського національного економічного університету Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України за адресою: 65026, м. Одеса, вул. Преображенська, 8.

Автореферат розісланий « 15 » грудня 2012 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

А.І. Ковальов

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Одним із напрямків підвищення ефективності господарювання є забезпечення користувачів інформацією, яка з достатньою повнотою характеризує вплив податкової системи на внутрішнє середовище підприємства, дозволяє оцінювати податковий потенціал підприємств, приймати обґрунтовані управлінські рішення, в тому числі оптимальні варіанти здійснення фінансово-господарської діяльності в умовах діючої податкової системи та за умов існуючого рівня податкового навантаження. Інформаційне забезпечення процесу управління підприємством - це досить складний механізм узгодження інформаційних ресурсів і способів їх організації, необхідних та придатних для реалізації аналітичних процедур, особливо в сфері податкових відносин. У процесі оцінки податкового потенціалу суб'єктів господарювання може використовуватися значний обсяг інформації, що вимагає здійснення її систематизації та оцінки, а об'єктивність і якість роботи в цьому напрямку визначається ступенем доступу до інформації, її повнотою, достовірністю.

Дослідженню стану інформаційного забезпечення оцінки податкового потенціалу окремих суб'єктів підприємницької діяльності приділяли увагу багато вчених-економістів (М.Я. Азаров, В.Л. Андрущенко, В.В. Буряковський, О.Д. Василик, М.В. Гринюк, О.Д. Данілов, С.В. Каламбет, М.М. Касьяненко, А.Я. Кізіма, А.І. Крисоватий, Я.В. Литвиненко, С.Л. Лондар, А.Ф. Мельник, П.В. Мельник, В.М. Опарін, М.Н. Скворцов, А.М. Соколовська, В.М. Суторміна, О.М. Тимченко, В.М. Федосов, Н.П. Фліссак, П.В. Цимбал, С.І. Юрій та інші). Теоретико-прикладні розробки з проблем бухгалтерського обліку (як основного інструменту інформаційного забезпечення процесу управління), формування та подання фінансової звітності, реалізації облікової політики, викладені в працях багатьох відомих вітчизняних науковців, зокрема: М.Т. Білухи, Ф.Ф. Бутинця, Б.І. Валуєва, А.М. Герасимовича, Й.Я. Даньківа, В.І. Єфіменка, Г.Г. Кірейцева, Я.Д. Крупки, М.В. Кужельного, А.М. Кузьмінського, Ю.А. Кузьмінського, В.Г. Лінника, С.О. Левицької, Н.М. Малоги, Є.В. Мниха, Л.В. Нападовської, В.Ф. Палія, М.С. Пушкара, В.В. Сопка, М.Г. Чумаченка, В.Г. Швеця, та зарубіжних – Р.А. Алборова, А.С. Бакаєва, С.М. Бичкової, П.С. Безруких, Н.П. Кондракова, С.Л. Коротаєва, М.І. Кутера, Б. Нідлза, С.О. Ніколаєвої, В.Ф. Палія, Я.В. Соколова, Л.П. Хабарової, Е.С. Хендриксена, Л.З. Шнейдмана та інших.

Відзначаючи вагомість отриманих вказаними вченими наукових результатів, слід зауважити, що на сьогодні виникає потреба перегляду підходів до питань формування та використання системи обліково-інформаційного забезпечення підприємства, удосконалення процесу накопичення та узагальнення інформації про місце підприємства в системі податкових відносин. Недостатня розробленість наукових положень та практичних рекомендацій щодо формування системи обліково-інформаційного забезпечення оцінки податкового потенціалу суб'єктів господарювання підтверджують актуальність

дисертаційного дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана відповідно до плану науково-дослідних робіт кафедри аудиту та оподаткування факультету обліку та фінансів Кіровоградського національного технічного університету за темами: «Формування довгострокової програми розвитку системи управління в галузях промисловості» (номер державної реєстрації 0106U002964), «Формування наукових основ розвитку системи національного фінансового контролю в Україні» (номер державної реєстрації 0106U000978), «Обліково-інформаційне забезпечення податкових відносин» (номер державної реєстрації 0110U004980), в межах яких автором досліджені проблеми щодо побудови системи показників оцінки податкового потенціалу в обліково-інформаційній системі суб'єкта господарювання, запропоновані рекомендації щодо формування облікової політики підприємства як інструменту оптимізації оподаткування, побудови системи обліку розрахунків з бюджетом як засобу підвищення ефективності інформаційного забезпечення оцінки податкового потенціалу, порядку та принципів розкриття інформації про податковий потенціал у фінансовій звітності, методики оцінки податкового потенціалу суб'єкта господарювання.

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційного дослідження є наукове обґрунтування теоретичних засад та розробка практичних рекомендацій щодо формування системи обліково-інформаційного забезпечення оцінки податкового потенціалу суб'єкта господарювання в цілісній бухгалтерській інформаційній системі. Досягнення поставленої мети зумовило необхідність постановки та розв'язання таких задач:

- визначити основні положення концепції створення системи обліково-інформаційного забезпечення діяльності суб'єкта господарювання, її види, принципи та призначення;
- розкрити сутність податкового потенціалу суб'єкта господарювання як економічної категорії;
- обґрунтувати передумови формування податкового потенціалу суб'єкта господарювання в системі бухгалтерського обліку та формалізувати критерії його оцінки;
- визначити сутність податкової облікової політики, розробити концептуальні підходи до її формування та можливості використання як інструмента оптимізації оподаткування суб'єкта господарювання;
- розробити порядок та визначити основні принципи відображення інформації про податковий потенціал у фінансовій звітності;
- дослідити вплив організації обліку розрахунків з бюджетом на показники фінансової звітності та порядок дотримання принципів її підготовки та якісних характеристик;
- розглянути процедури аналізу та систематизувати показники для оцінки податкового потенціалу і податкового навантаження суб'єкта господарювання, удосконалити методику проведення податкового аналізу;
- сформулювати оціночні показники та розробити критеріальні вимоги

до забезпечення ефективності інформації про податковий потенціал суб'єкта господарювання;

- систематизувати та удосконалити реєстри податкового обліку з метою одержання об'єктивної і достовірної інформації про підприємство як платника податків та його податковий потенціал.

Об'єктом дослідження є система обліково-інформаційного забезпечення діяльності суб'єкта господарювання.

Предметом дослідження є теоретичні та практичні аспекти формування обліково-інформаційного забезпечення оцінки податкового потенціалу суб'єкта господарювання.

Методи дослідження. При проведенні досліджень використано сукупність методів і підходів, що дозволило забезпечити логіку змісту дисертації, обґрунтованість висновків та пропозицій. В основу наукового дослідження покладено системний підхід, що знаходить свій прояв у процесі формалізованого опису даних, при узагальненні ознак класифікації інформації та формуванні масиву облікової інформації, моделюванні процесів оподаткування, розробці основних положень концепції створення системи обліково-інформаційного забезпечення діяльності суб'єкта господарювання, а також методології проведення податкового аналізу. При оцінці альтернатив управління податковим навантаженням суб'єкта господарювання використано методи економіко-математичного моделювання, зокрема тривіальні моделі, що базуються на прямому порівнянні за допомогою арифметичних співвідношень, а також метод нелінійної схеми компромісів – при розробці інтегрованої оцінки ефективності системи інформації про податковий потенціал суб'єкта господарювання. У процесі формування моделі податкової облікової політики, обґрунтування впливу організації системи обліку розрахунків з бюджетом на дотримання принципів підготовки та якісних характеристик фінансової звітності, розробки принципів та порядку висвітлення інформації про податковий потенціал у фінансовій звітності використані методи узагальнення, порівняння, аналізу, синтезу, індукції та дедукції.

Інформаційною базою дослідження є наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених з проблем податкових відносин, податкового планування та прогнозування, організації та методики обліку, складання фінансової звітності, а також економічного аналізу у системі інформаційного забезпечення прийняття рішень, матеріали науково-практичних конференцій і семінарів, періодичні та монографічні фахові видання, довідково-інформаційні видання, законодавчі та нормативні документи України, опубліковані статистичні дані, інтернет-ресурси.

Наукова новизна одержаних автором результатів полягає в обґрунтуванні теоретичних положень і розробці практичних рекомендацій зі створення системи обліково-інформаційного забезпечення оцінки податкового потенціалу суб'єкта господарювання, а саме:

вперше:

- сформовано систему показників та узагальнено критеріальні вимоги до забезпечення ефективності інформації про податковий потенціал суб'єкта господарювання, що дозволить підвищити оперативність отримання інформації, її об'єктивність та достовірність для оцінки податкового потенціалу і прийняття стратегічних рішень;

- розроблена концепція визначення економічної сутності категорії «податковий потенціал суб'єкта господарювання» та його складових, в межах якої окреслені його класифікаційні ознаки (оптимальний та фактичний податковий потенціал), структура (ресурсний та структурний підхід), функції (ресурсозабезпечувальна, регулююча, інформаційно-аналітична), місце і роль в системі податкових відносин, що забезпечує коректну ідентифікацію суб'єкта господарювання з позицій його можливостей забезпечити виконання податкових зобов'язань перед державою;

удосконалено:

- підходи до формування в системі бухгалтерського обліку суб'єкта господарювання значимих показників для оцінки податкового потенціалу показників на основі розробки інформаційної моделі та визначення логіки взаємодії її елементів, в якій враховані показники, що виокремлені на основі факторів впливу на величину і формування податкового потенціалу суб'єкта господарювання, сформованих виходячи з особливостей діючого «податкового поля» за стадіями кругообігу капіталу, що суттєво підвищує результативність оцінки податкового потенціалу суб'єкта господарювання;

- механізм забезпечення інформативності фінансової звітності та підходи щодо забезпечення зовнішніх користувачів інформацією про податковий потенціал підприємства, стан виконання суб'єктом господарювання своїх обов'язків як платника податків та дотримання його прав шляхом розширення змісту приміток до річної фінансової звітності, що дозволить її користувачам робити обґрунтовану оцінку податкового потенціалу конкретного підприємства та використовувати її як інформаційне джерело для прийняття стратегічних рішень;

- порядок відображення результатів розрахунків суб'єкта господарювання з бюджетом та державними цільовими фондами в частині уточнення змісту рядків активу балансу, які стосуються поточної дебіторської заборгованості за розрахунками з бюджетом та зі страхування, назв субрахунків, які використовуються при обліку податкових зобов'язань та податкового кредиту по податку на додану вартість з метою приведення її у відповідність з економічною сутністю операцій, які відображуються на них, та порядку відображення залишків за цими рахунками в балансі підприємства, внаслідок невідповідності транзитних сум, що обліковуються на цих рахунках, визначенню «активу» та «зобов'язання», що призводить до викривлення складу активів та пасивів балансу;

- узагальнений формат, орієнтовну структуру та уніфіковану форму податкового паспорта підприємства з використанням набору таблиць, що забезпечить отримання об'єктивної інформації про податковий потенціал

-

суб'єкта господарювання за відповідний звітний період.

набули подальшого розвитку:

- трактування сутності економічної категорії «облікова політика», яке, на відміну від існуючих визначень, доповнено сукупністю принципів, методів (способів), процедур організації та ведення бухгалтерського і податкового обліку, орієнтованих на складання та подання фінансової і податкової звітності, забезпечення ефективності фінансово-господарської діяльності, а також такою складовою, як «податкова облікова політика», для якої розроблено алгоритм та обґрунтовані принципи формування її моделі як інструменту оптимізації оподаткування суб'єктів господарювання, що забезпечує комплексний підхід до функціонування системи обліку та процесу його ведення, дозволяє удосконалити формування внутрішньої документації суб'єкта господарювання в сфері організації обліку та забезпечити оптимізацію податкових платежів;

- механізм забезпечення дотримання такого принципу підготовки фінансової звітності, як «принцип повного висвітлення» на основі виділення в складі категорії «події після дати балансу» подій та обставин, які пов'язані з податковими відносинами підприємства, класифікованих на дві групи (такі, що виникли після дати балансу, та ті, що забезпечують додаткові докази умов та обставин, які існували на дату балансу), що дало змогу обґрунтувати порядок їх врахування при складанні фінансової звітності та висвітлення в примітках до фінансової звітності і дозволить покращити якісні характеристики облікової інформації стосовно податкового потенціалу підприємства та її розуміння користувачами;

- положення щодо необхідності побудови цілісної концепції оцінки податкового потенціалу, яка може бути реалізована у вигляді системи обліково-інформаційного забезпечення – спеціально організованого систематичного і безупинного спостереження за економічним становищем об'єкта й оперативною його оцінкою, що дасть змогу на підставі об'єктивної і суб'єктивної інформації приймати оптимальні рішення, які сприятимуть підвищенню ефективності функціонування суб'єкта господарювання.

Практичне значення одержаних результатів полягає у розробці рекомендацій з побудови цілісної системи обліково-інформаційного забезпечення оцінки податкового потенціалу у системі інформаційного забезпечення прийняття рішень.

Розроблені здобувачем рекомендації щодо методики проведення податкового аналізу та формату податкового паспорта підприємств використовуються органами державної податкової служби Кіровоградської області в процесі прогнозування величини податкових надходжень та контролю за повнотою нарахування та сплати податків у межах регіону (довідка № 84/10/99-0 від 7 лютого 2012 р.). Результати досліджень використані у процесі визначення та оцінки податкового потенціалу, при формуванні внутрішньогосподарської (управлінської) звітності та інформаційного забезпечення прийняття стратегічних рішень на основі використання форм та методів розкриття інформації про податковий потенціал підприємства,

виконання підприємством своїх обов'язків як платника податків ПАТ Науково-виробничим підприємством «Радій», ПП «Осмос-Буд», ТОВ «Гранекс» (довідки № 55/374 та № 55/380 від 21.02.2012 р.; № 15/04/1 та № 15/04/3 від 15.04.2012 р.; № 02-16/2012 та № 02-17/2012 від 18.03.2012 р.). Рекомендації щодо формування податкової облікової політики та використання її елементів з метою оптимізації оподаткування використані ПП «Осмос-Буд», ТОВ «Гранекс» при розширенні положень наказів про облікову політику (довідки № 15/04/4 від 15.04.2012 р.; № 02-15/2012 від 18.03.2012 р.) та ПАТ Науково-виробничим підприємством «Радій» - при формуванні окремого розпорядчого документа в сфері організації обліку (довідка № 55/379 від 21.02.2012 р.). Пропозиції щодо вдосконалення системи обліково-інформаційного забезпечення діяльності суб'єкта господарювання та методики проведення податкового аналізу використовуються ТОВ «Імекс - ЛТД», ПАП «ЛЕДА» в процесі аналізу та прогнозування фінансового стану підприємства (довідки №89 від 23.03.2012 р.; № 59 від 09.03.2012 р.). Одержані результати дисертаційного дослідження використовуються у навчальному процесі Кіровоградським національним технічним університетом при викладанні дисциплін, передбачених навчальним планом підготовки бакалаврів, спеціалістів та магістрів зі спеціальностей «Облік і аудит», «Оподаткування» (довідка № 28-01/72 від 11.01.2012 р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертаційне дослідження є одноосібно виконаною науковою працею. Всі розробки та пропозиції, що містяться у дисертації, є результатом досліджень, проведених автором особисто. З наукових статей, виданих у співавторстві, в дисертації використані лише ті положення, які є результатом авторських досліджень.

Апробація результатів дисертації. Результати досліджень, включених у дисертацію, оприлюднені автором на засіданнях вченої ради факультету обліку і фінансів, кафедр бухгалтерського обліку, аудиту та оподаткування Кіровоградського національного технічного університету, науково-практичних конференціях викладачів та аспірантів Кіровоградського національного технічного університету а також на семи всеукраїнських та міжнародних науково-практичних конференціях, зокрема: III Міжнародній науково-практичній конференції «Проблеми і механізми відтворення ресурсного потенціалу України в контексті євроінтеграції» (9-10 жовтня 2008 року, Національний університет водного господарства та природокористування, м. Рівне), Всеукраїнській науково-практичній конференції «Облік і контроль в управлінні підприємницькою діяльністю» (29-30 жовтня 2009 року, Кіровоградський національний технічний університет, м. Кіровоград), IX Міжнародній науково-практичній конференції «Стан і проблеми оподаткування в умовах світової фінансової кризи» (20-21 листопада 2009 року, ДонНУЕТ імені Михайла Туган-Барановського, м. Донецьк), III Міжнародній науково-практичній конференції «Проблеми і перспективи розвитку підприємництва» (11 грудня 2009 року, Харківський національний автомобільно-дорожній університет, м. Харків), I Міжнародній науково-практичній Інтернет-конференції «Сучасні проблеми економічної теорії та практики в ринкових

умовах» (16 квітня 2010 року, Одеський державний економічний університет, м. Одеса), Всеукраїнській науково-практичній конференції «Облік і контроль в управлінні підприємницькою діяльністю» (23-24 грудня 2010 року, Кіровоградський національний технічний університет, м. Кіровоград), XI Міжнародній науково-практичній конференції «Стан і проблеми оподаткування в умовах світової фінансової кризи» (листопад 2011 року, ДонНУЕТ імені Михайла Туган-Барановського, м. Донецьк).

Публікації. Основні положення й результати дисертаційного дослідження опубліковано у 10 друкованих роботах загальним обсягом 6,93 др. арк., в тому числі особисто здобувачеві належать – 6,11 др. арк., з них у фахових економічних виданнях, затверджених ВАК України, – 7 праць (6,18 др. арк., особисто здобувачеві належить – 5,36 др. арк.) та 3 праці у збірниках матеріалів всеукраїнських та міжнародних науково-практичних конференцій (0,75 др. арк., які повністю належать здобувачеві).

Структура і обсяг дисертаційної роботи. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, загальних висновків, списку використаних джерел, додатків. Основний зміст викладено на 205 сторінках друкованого тексту. Робота містить 9 таблиць на 9 сторінках, 31 рисунок на 20 сторінках, 9 додатків на 59 сторінках. Список використаних джерел налічує 245 найменувань на 26 сторінках.

Основний зміст дисертаційної роботи

У **вступі** розкрито актуальність теми дисертації, стан дослідження наукової проблеми, визначено мету, завдання, предмет і об'єкти дослідження, розкрито наукову новизну та практичне значення отриманих результатів.

У **першому розділі «Теоретичні засади оцінки податкового потенціалу суб'єкта господарювання як об'єкта обліку і аналізу»** обґрунтовані положення концепції створення системи обліково-інформаційного забезпечення діяльності суб'єкта господарювання, досліджено сутність економічної категорії «податковий потенціал суб'єкта господарювання», виділені класифікаційні ознаки облікової інформації, її види, користувачі, вимоги до формування та принципи функціонування, визначені показники, значимі для оцінки податкового потенціалу суб'єкта господарювання в системі бухгалтерського обліку.

Обґрунтовано, що під обліково-інформаційним забезпеченням слід розуміти спеціально організоване систематичне і безупинне спостереження за економічним становищем об'єкта й оперативною його оцінкою. Система обліково-інформаційного забезпечення є сукупністю облікових операцій, аналізу, діагностики виявлених результатів і прогнозування на перспективу, що складається із відповідних підсистем: підсистема законодавчої та нормативної інформації; підсистема інформації про структуру ринку продукції (робіт, послуг), про споживачів, партнерів, конкурентів тощо; підсистема інформації, що характеризує діяльність суб'єкта господарювання; підсистема комунікацій з економічними контрагентами. Основними інструментами створення облікової інформації для управління є розробка облікової політики підприємства та

визначення меж застосування видів обліку.

Основою для розробки системи вимог до здійснення класифікації облікової інформації, яка є кінцевим продуктом процесу обліку, стало узагальнення існуючих наукових підходів. В роботі виділено такі класифікаційні ознаки: час виникнення, спосіб вираження, ознака стабільності, характер систематизації, спосіб узагальнення, спосіб створення, ознака послідовності формування, ознака належності користувачів, рівень доступності, просторова ознака, види діяльності, об'єкти відображення. Характерними рисами облікової інформації є значний обсяг та різноманітність, складність ієрархічної структури і логічної побудови та відносна простота арифметичної обробки з використанням типових алгоритмів. Система обліково-інформаційного забезпечення повинна відповідати таким основним вимогам: системність, комплексність, раціональність формування, актуальність, достовірність, однозначність, точність, оптимальність, зіставність, контрольованість, доказовість, істотність, зрозумілість, постійність, повнота, коригованість, а в основу її функціонування повинні бути покладені такі принципи: принцип достатності інформації; принцип системності та комплексності; принцип інваріантності інформації, її вірогідності та порівнянності; принцип наступності; принцип гнучкого реагування на зміни ринкових можливостей і виникаючі небезпеки. Сформована система обліково-інформаційного забезпечення повинна виконувати облікову, аналітичну та контрольну функції та має бути спрямованою на прийняття оптимальних управлінських рішень на підставі отриманої економічної інформації, ранжованої за рівнем значимості.

Елементами запропонованої в роботі концепції визначення економічної сутності категорії «податковий потенціал суб'єкта господарювання» виступають: класифікаційні ознаки, структура, функції, місце і роль в системі податкових відносин (рис. 1). Визначення показників, значимих для оцінки податкового потенціалу суб'єкта господарювання, ґрунтується на моделі формування податкового поля суб'єкта господарювання за такими стадіями кругообігу капіталу, як: придбання економічних ресурсів для ведення діяльності, виробництво продукції (робіт, послуг), реалізація продукції (робіт, послуг) і формування фінансового результату, що дозволяє відтворити процес формування об'єктів, які призводять до виникнення значимих для розрахунку податкового потенціалу показників. В роботі представлено процес формування податкового поля суб'єкта господарювання на кожному з етапів кругообігу капіталу та обґрунтовано особливості виникнення таких показників.

У другому розділі «Формування інформаційного масиву даних в системі обліку суб'єкта господарювання з метою оцінки податкового потенціалу» проведено дослідження облікової політики, як інструмента оптимізації оподаткування, в межах якого визначено поняття «податкова облікова політика», розроблено алгоритм та обґрунтовані засади формування податкової облікової політики, визначені основні принципи, на яких базується відображення інформації про податковий потенціал у фінансовій звітності та порядок побудови системи обліку розрахунків з бюджетом як засобу підвищення ефективності інформаційного забезпечення оцінки податкового потенціалу.

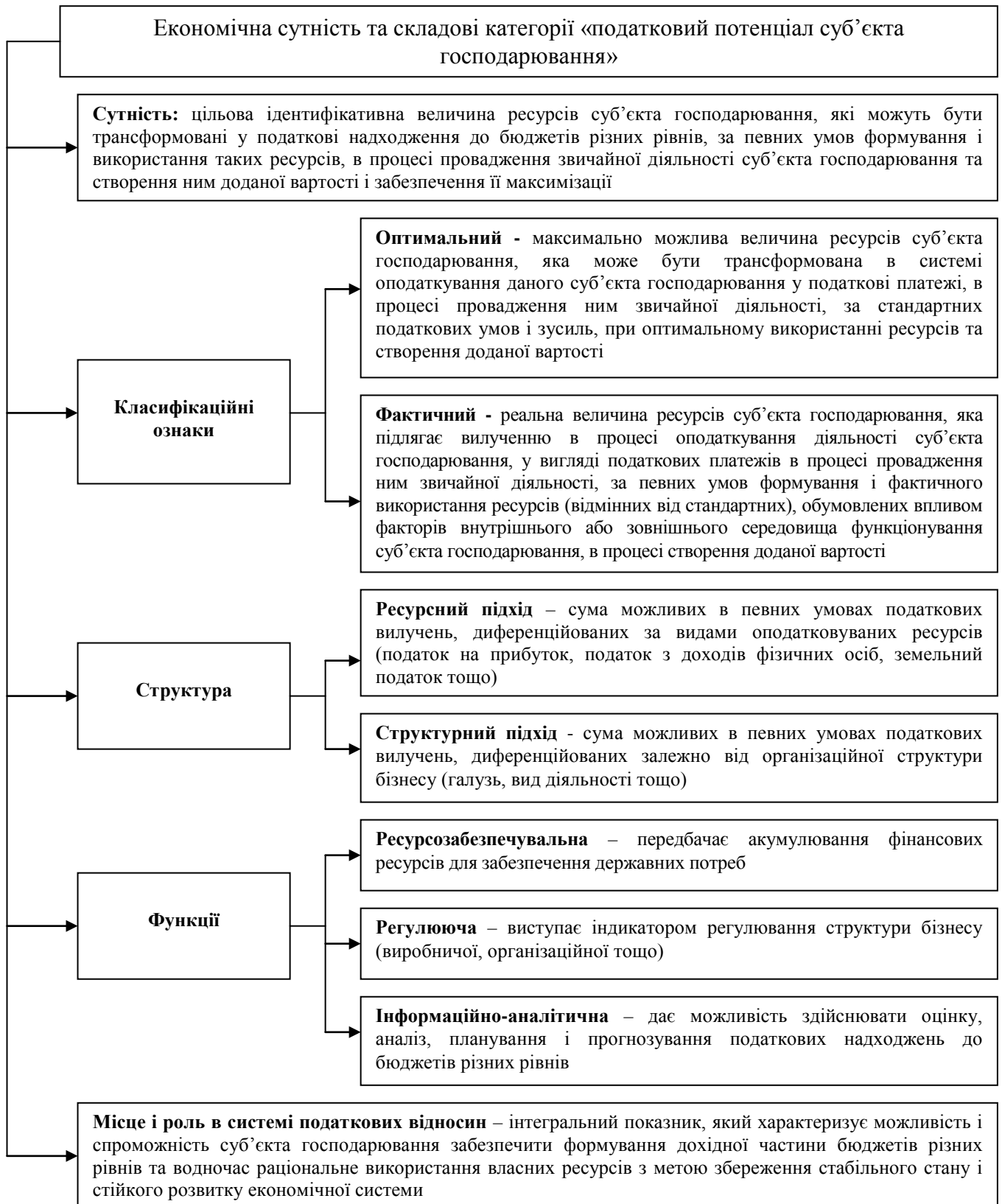


Рис. 1. Концепція визначення економічної сутності категорії «податковий потенціал суб'єкта господарювання» та його складові

Економічна ефективність діяльності суб'єктів господарювання залежить від правильного розуміння, формування, розкриття та послідовності

застосування облікової політики, яка є найважливішим внутрішнім документом, визначає оптимальний порядок ведення бухгалтерського і податкового обліку, відображає його відмінні риси та в кінцевому результаті впливає на платоспроможність, фінансову стійкість.

На основі дослідження різних підходів до розуміння даної категорії та її інтерпретації облікову політику визначено як сукупність принципів, методів (способів), процедур організації та ведення бухгалтерського і податкового обліку, орієнтованих на складання та подання фінансової і податкової звітності, які забезпечують ефективність фінансово-господарської діяльності. В роботі доведено необхідність формування податкової облікової політики суб'єктами господарювання як надійного інструменту захисту прав суб'єкта господарювання як платника податків та визначені можливості її використання як інструменту оптимізації оподаткування.

Основним призначенням податкової облікової політики є виконання завдань, спрямованих на вибір найбільш прийнятних для суб'єкта господарювання способів обліку, відносно яких існують альтернативи, передбачені податковим законодавством, з метою забезпечення оптимізації оподаткування та висвітлення окремих питань щодо особливостей справляння податкових платежів, за якими існують протиріччя в нормативних актах або які взагалі не регламентовані законодавством. При формуванні податкової облікової політики слід виходити з того, що остання включає ряд теоретичних, методологічних, технологічних та організаційних елементів, використання яких, з числа всіх існуючих альтернатив, передбачених чинним законодавством, дозволить оптимізувати податкові платежі суб'єкта господарювання. Вибір оптимального сполучення елементів податкової облікової політики ґрунтується на використанні критеріїв, які дозволяють моделювати вплив цих елементів на рівень податкових платежів.

Формування податкової облікової політики є центральним по значимості документом в системі податкового обліку і включає ряд послідовних етапів (рис. 2). Основними принципами формування податкової облікової політики визначені: принцип оптимальності, мінімізації витрат і ризиків, пріоритету методологічної складової елементів податкової політики, вибору найкращого варіанта з числа альтернативних, обґрунтованості, юридичної відповідності, автономності та нейтралітету.

При формуванні податкової облікової податкової політики необхідно враховувати модель ведення податкового обліку (бухгалтерський податковий облік, змішаний податковий облік, абсолютний податковий облік), яка може самостійно обиратися суб'єктом господарювання з врахуванням таких факторів, як: специфіка господарської діяльності суб'єкта господарювання, його організаційна структура; ступінь автоматизації облікового процесу і системи обміну інформацією між структурними підрозділами; наявність зацікавлених зовнішніх користувачів фінансової звітності; стан системи бухгалтерського обліку і внутрішнього контролю; фінансові можливості суб'єкта господарювання.

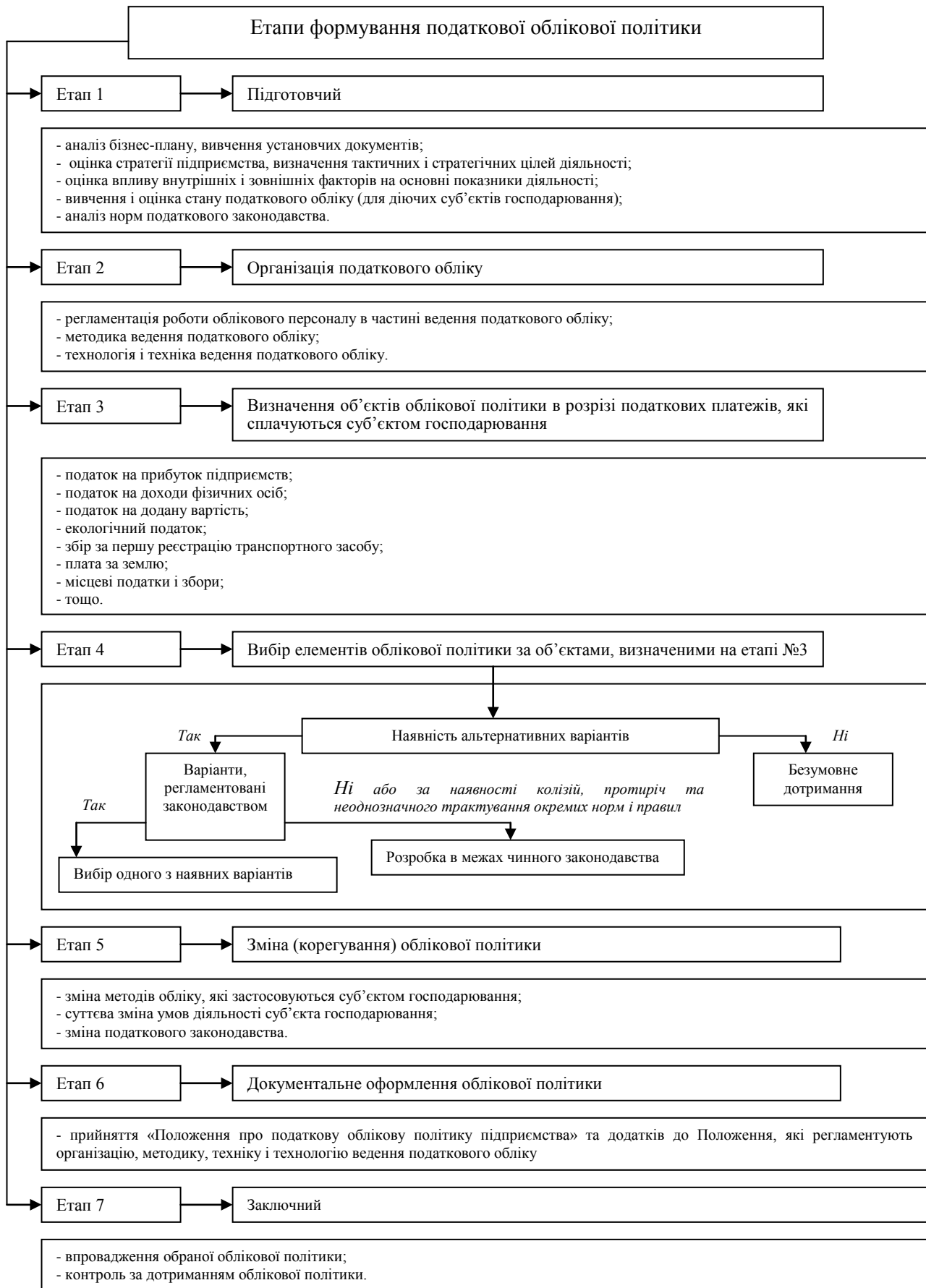


Рис. 2. Алгоритм формування суб'єктами господарювання податкової облікової політики

На основі аналізу особливостей функціонування альтернативних моделей організації податкового обліку визначено порядок формування інформаційного масиву даних для розрахунку податкових платежів та складання податкової звітності в умовах застосування відповідних моделей. Пріоритет повинен надаватися тій моделі, яка забезпечує точне, достовірне і своєчасне визначення бази оподаткування і суми податкових платежів з найменшими витратами.

Моделі побудови податкового обліку повинні розроблятися окремо для кожного податку, в розрізі окремих груп фінансово-господарської діяльності та операцій, які вимагають особливого механізму нарахування та сплати податків, а тому мають вплив на організацію бухгалтерського обліку суб'єкта господарювання та формування показників його фінансової звітності.

Результати дослідження довели необхідність узгодження деталізації дебіторської та кредиторської заборгованості за розрахунками з бюджетом та державними цільовими страховими фондами у фінансовій звітності. Автором запропоновано порядок відображення дебіторської заборгованості за розрахунками з бюджетом та зі страхування, об'єднавши ці суми у існуючому рядку 170 «Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом», виклавши його назву в такій редакції «Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом та зі страхування». В роботі удосконалено порядок обліку розрахунків з бюджетом по податку на додану вартість, враховуючи вплив на показники фінансової звітності результатів відображення в бухгалтерському обліку податкових зобов'язань та податкового кредиту з ПДВ за першою подією.

Серед інформаційних потреб, які повинна задовольняти фінансова звітність, відсутні конкретні посилання на інформаційні потреби в сфері податкових відносин, хоча важливим аспектом оцінки фінансового стану підприємства повинна бути оцінка його податкового потенціалу та стану розрахунків з бюджетом. З метою підвищення рівня інформаційної насиченості фінансової звітності, забезпечення зовнішніх користувачів інформацією про податковий потенціал підприємства, обґрунтовано необхідність доповнення типової форми №5 «Примітки до фінансової звітності» розділом «Характеристика виконання підприємством своїх обов'язків як платника податків та дотримання його прав», який деталізуватиме інформацію за такими напрямками: якісна характеристика стану оподаткування на підприємстві (що дозволить забезпечити дотримання такої якісної характеристики фінансової звітності, як доречність, та двох принципів її підготовки: принципу повного висвітлення та принципу безперервності діяльності); характеристика нарахованих та сплачених податків, зборів та обов'язкових платежів, фінансових санкцій у звітному році (що дозволить обґрунтовувати групування зобов'язань за розрахунками з бюджетом та державними цільовими фондами на поточні та довгострокові, а також правильність віднесення конкретної дебіторської заборгованості за такими розрахунками до складу оборотних або необоротних активів, забезпечить дотримання принципу повного висвітлення); результати звіряння стану розрахунків з бюджетом та державними цільовими фондами з органами державної податкової служби та іншими фінансовими органами (що

дозволить підтвердити достовірність показників фінансової звітності в частині розрахунків з бюджетом).

В роботі відокремлено події та обставини, пов'язані з податковими відносинами суб'єкта господарювання, які виникли після дати балансу, за трьома групами: ті, що підтверджують обставини, які існували на дату балансу; ті, що вказують на обставини, які виникли після звітної дати; ті, які вказують, що фінансову звітність не можна скласти за принципом безперервності; запропоновано механізм їх висвітлення в примітках до фінансової звітності.

У третьому розділі «Методика оцінки податкового потенціалу суб'єкта господарювання» викладено оцінку ефективності сформованої системи інформації про податковий потенціал, розроблено та систематизовано реєстри податкового обліку для забезпечення одержання об'єктивної і достовірної інформації про податковий потенціал, визначено напрямки використання інформації в процесі податкового планування та прогнозування на основі розробленої автором методики податкового аналізу, систематизовано показники для оцінки податкового потенціалу і податкового навантаження суб'єкта господарювання.

Оцінку податкового потенціалу підприємства доцільно здійснювати за двома складовими: аналіз фінансово-економічного стану підприємства та податковий аналіз (рис. 3).



Рис. 3. Складові оцінки податкового потенціалу суб'єкта господарювання

Основним елементом у системі оцінки податкового потенціалу та управління податковим навантаженням на підприємство є податковий аналіз - сукупність аналітичних процедур, спрямованих на дослідження податкових платежів та податкового навантаження суб'єкта господарювання. Методика податкового аналізу передбачає здійснення аналізу і оцінки впливу податків на результати діяльності підприємства, оподаткування суб'єкта господарювання в спектрі окремих найбільш обтяжливих податків. Оцінювання податкового потенціалу суб'єкта господарювання включає оцінку фінансово-економічних показників діяльності суб'єкта господарювання, впливу податків на формування

показників фінансово-господарської діяльності підприємства, впливу галузевих особливостей на формування показників фінансово-господарської діяльності підприємства, оцінку ефективності використання схем оптимізації оподаткування, розрахунок показників податкового навантаження на суб'єкт господарювання

Методика податкового аналізу дозволяє здійснити комплексну оцінку сукупності податкових платежів, які сплачуються конкретним підприємством у різні роки, виявити найбільш значимі фактори, що викликають зміни в динаміці та структурі податкового поля та впливають на податковий потенціал суб'єкта господарювання, враховує його виробничі особливості.

Важливим чинником для забезпечення відповідної динаміки ділової активності, розвитку виробництва на макrorівні є оптимальний рівень податкового навантаження на суб'єкти підприємництва. Податкове навантаження на підприємство – це частка підприємницького доходу, яка вилучається державою у суб'єкта підприємництва через систему податків та зборів до бюджетів різних рівнів. Його розрахунок пропонується здійснювати шляхом використання значення нарахованих податків, а не сплачених, тому що саме нараховані податкові зобов'язання реально відображають податкове навантаження. Управління податковим навантаженням підприємства пропонується здійснювати на основі використання (одночасно з традиційними методами аналізу) сценарного підходу, з погляду виділених податкових альтернатив, оцінки впливів на нього різноманітних факторів. При визначенні умов досягнення бажаних для підприємства значень податкового навантаження пропонується використовувати ітераційні методи оптимізації, а також імітаційне моделювання.

Кількісне оцінювання інформації про податковий потенціал запропоновано здійснювати, базуючись на результатах попереднього визначення виробничого, інноваційного, фінансового, маркетингового, управлінського, мотиваційного потенціалу суб'єкта господарювання. Результати оцінки зазначених складових потенціалу підприємства і особливостей його ринкового оточення дозволяють провести пряме кількісне співставлення елементів, які утворюють конкурентоспроможний потенціал, а отже й визначають податковий потенціал суб'єкта господарювання.

Кількісне оцінювання сформованої системи інформації про податковий потенціал запропоновано виконувати з використанням набору відповідних індексів (концентрації, дисперсії та інших). На ефективність функціонування системи впливають часові і вартісні критерії, а також інші невимірювані параметри. З урахуванням цього в роботі сформовано оціночні показники, розроблено вектор критеріальних вимог до забезпечення ефективності інформації про податковий потенціал суб'єкта господарювання, розкрито базові підходи щодо здійснення аналізу отриманих частинних критеріїв шляхом зведення їх до інтегрованої оцінки ефективності з використанням методу нелінійної схеми компромісів.

З метою удосконалення обліково-інформаційного забезпечення оцінки

податкового потенціалу суб'єкта господарювання запропоновано застосування таких реєстрів податкового обліку: податковий паспорт, картка податку, розрахункова таблиця, контрольна відомість із представлення звітності в органи державної податкової служби, контрольна відомість зі сплати податків до бюджету. В роботі запропоновано узагальнений формат, орієнтовну структуру та уніфіковану форму податкового паспорта підприємства, – програмного комплексу, який складається із сукупності відомостей про діяльність підприємства - платника податків, згрупованих у певні таблиці за відповідним змістом.

ВИСНОВКИ

У дисертації запропоновано вирішення наукового завдання, що полягає в обґрунтуванні теоретичних положень та розробці практичних рекомендацій з формування системи обліково-інформаційного забезпечення оцінки податкового потенціалу суб'єкта господарювання. За результатами проведеного дослідження зроблено такі висновки теоретичного, методичного та прикладного характеру:

1. Дослідження концепції створення системи обліково-інформаційного забезпечення діяльності суб'єкта господарювання дозволяє визначити її як сукупність облікових операцій, аналізу, діагностики виявлених результатів і прогнозування на перспективу. Інформаційне забезпечення включає такі основні елементи: систему показників, засоби формалізованого опису даних, систему документації, інформаційний фонд. Система організації збору облікових даних представлена поетапно, в межах яких здійснюється процес формування управлінського рішення на основі постановки облікової задачі та загального опису існуючих варіантів розв'язання проблеми, узгодження прийнятих рішень з обліковою політикою, бухгалтерською практикою і діючими на підприємстві обліковими технологіями, впровадження облікових технологій, максимально адаптованих до потреб управління. В основу функціонування системи обліково-інформаційного забезпечення повинні бути покладені такі принципи: принцип достатності інформації, принцип системності та комплексності, принцип інваріантності інформації, її вірогідності та порівнянності, принцип наступності, принцип гнучкого реагування на зміни ринкових можливостей і виникаючі небезпеки. Основними інструментами створення облікової інформації для управління є розробка облікової політики підприємства та визначення меж застосування видів обліку.

2. На основі вивчення науково-теоретичних підходів до трактування економічної сутності категорії «податковий потенціал суб'єкта господарювання» визначено, що податковий потенціал – це цільова ідентифікативна величина ресурсів суб'єкта господарювання, які можуть бути трансформовані у податкові надходження до бюджетів різних рівнів, за певних умов формування і використання таких ресурсів, у процесі провадження звичайної діяльності суб'єкта господарювання та створення ним доданої вартості і забезпечення її максимізації. Податковий потенціал суб'єкта господарювання доцільно

класифікувати на оптимальний та фактичний.

3. Динамічне моделювання економічної діяльності суб'єкта господарювання дозволило формалізувати критерій, за допомогою якого можна оцінювати його податковий потенціал, - податкове поле суб'єкта господарювання за відповідними стадіями кругообігу капіталу в процесі здійснення господарської діяльності (придбання економічних ресурсів для ведення діяльності; виробництво продукції (робіт, послуг); реалізація продукції (робіт, послуг) і формування фінансового результату). Податкове поле суб'єкта господарювання характеризується системою податкових платежів такого суб'єкта господарювання, кількісно виражених сумою податкових зобов'язань за цими платежами.

4. На основі узагальнення підходів вітчизняних та зарубіжних наукових шкіл до розуміння сутності поняття «податкова облікова політика» обґрунтовано, що податкова облікова політика є сукупністю обраних платником податків з кількох альтернативних, передбачених нормативно-правовими актами, або визначених самостійно, у випадку відсутності чітко встановлених законодавством принципів, методів (способів) і процедур організації та ведення податкового обліку, порядку обчислення податкових платежів з метою забезпечення їх своєчасної і повної сплати до бюджетів різних рівнів, подання податкової звітності в обсягах і строки, встановлені законодавством, орієнтованої на оптимізацію оподаткування, зниження податкового навантаження та підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності.

5. Необхідність розкриття інформації про податкові відносини підприємства є наслідком такої якісної характеристики фінансової звітності, як доречність, яка враховує суттєвість, що визначає обсяг подання інформації про стан виконання підприємством своїх обов'язків як платника податків та дотримання його прав в цій сфері, та двох принципів її підготовки: принципу повного висвітлення та принципу безперервності діяльності. З метою підвищення рівня інформаційної насиченості фінансової звітності, забезпечення зовнішніх користувачів інформацією про податковий потенціал підприємства доповнено типову форму №5 «Примітки до фінансової звітності» розділом «Характеристика виконання підприємством своїх обов'язків як платника податків та дотримання його прав», який деталізуватиме інформацію за такими напрямками: якісна характеристика стану оподаткування на підприємстві; характеристика нарахованих та сплачених податків (зборів та обов'язкових платежів), фінансових санкцій у звітному році; результати звіряння стану розрахунків з бюджетом та державними цільовими фондами з органами державної податкової служби та іншими фінансовими органами.

6. З точки зору формування обліково-інформаційної системи забезпечення оцінки податкового потенціалу підприємства важливим є вплив діючого порядку розрахунку з бюджетом на показники фінансової звітності. Запропоновано узгодити деталізацію дебіторської та кредиторської заборгованості за розрахунками з бюджетом та державними цільовими фондами у фінансовій звітності, уточнити назви субрахунків, які використовуються для обліку

податкових зобов'язань та податкового кредиту з ПДВ з метою приведення їх у відповідність з економічною сутністю операцій, які на них відображуються, та змінити порядок відображення залишків за цими рахунками в балансі підприємства, що забезпечить дотримання таких якісних характеристик фінансової звітності, як доречність та достовірність.

7. Оцінку податкового потенціалу підприємства пропонується здійснювати за двома складовими: аналіз фінансово-економічного стану підприємства та податковий аналіз. Податковий аналіз як сукупність аналітичних процедур, спрямованих на дослідження податкових платежів та податкового навантаження суб'єкта господарювання, є основним елементом у системі оцінки податкового потенціалу та управління податковим навантаженням на підприємство. Загальна методика податкового аналізу містить у собі два взаємозалежних блоки: аналіз і оцінка впливу податків на результати діяльності підприємства; аналіз оподаткування підприємства в спектрі окремих, найбільш обтяжливих податків.

8. Кількісне оцінювання сформованої системи інформації про податковий потенціал пропонується базувати на результатах попереднього оцінювання виробничого, інноваційного, фінансового, маркетингового, управлінського, мотиваційного потенціалу суб'єкта господарювання, оскільки саме від цих складових значною мірою залежить податковий потенціал підприємства. Оцінка ефективності сформованої системи інформації про податковий потенціал суб'єкта господарювання повинна ґрунтуватися на принципах системності, об'єктивності, динамічності, безперервності, оптимальності та конструктивності. У процесі оцінки системи інформації про податковий потенціал встановлено, що на ефективність функціонування системи здійснюють вплив часові та вартісні критерії, а також інші невимірювані параметри. З урахуванням сукупності виділених факторів в роботі сформовано оціночні показники, розроблено вектор критеріальних вимог до забезпечення ефективності інформації про податковий потенціал суб'єкта господарювання, розкрито базові підходи щодо здійснення аналізу отриманих частинних критеріїв шляхом зведення їх до інтегрованої оцінки ефективності з використанням методу нелінійної схеми компромісів. Це дозволить зменшити суб'єктивізм та оцінити альтернативні системи інформації з точки зору ефективності їх впровадження.

9. Для забезпечення наукової концепції використання інформаційних ресурсів на етапах прийняття рішень у сфері оподаткування, на рівні підприємств запропоновано застосування наступних реєстрів податкового обліку: податковий паспорт, картка податку, розрахункова таблиця, контрольна відомість із представлення звітності в органи державної податкової служби, контрольна відомість зі сплати податків до бюджету. З метою формування об'єктивних даних, які сприятимуть якісній характеристиці податкових можливостей суб'єкта господарювання, розроблено уніфіковану форму податкового паспорта підприємства.

Список опублікованих праць за темою дисертації

У наукових фахових виданнях:

1. Кузьменко Г.І. Інформаційне забезпечення процесу планування податкових платежів на макрорівні / Галина Іванівна Кузьменко // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету: Економічні науки, вип. 14. – Кіровоград: КНТУ, 2008. – С. 150-155 (0,58 др. арк.).

2. Давидов Г.М. Податкові паспорти як інструмент оцінки податкового потенціалу суб'єктів господарювання / Г. М. Давидов, Г. І. Кузьменко // Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. Збірник наукових праць. Економіка. – Частина І. – Випуск 4 (44). – Рівне, 2008. – С. 28-37 (0,52 др. арк.). Особистий внесок здобувача: обґрунтовано доцільність та запропоновано орієнтовну структуру податкового паспорта підприємства (0,25 др. арк.).

3. Кузьменко Г.І. Облікова політика підприємства як один з інструментів оптимізації оподаткування / Галина Іванівна Кузьменко // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки, вип. 18, Ч. II. – Кіровоград: КНТУ, 2010. - С. 123-129 (0,7 др. арк.).

4. Кузьменко Г.І. Організація податкової політики підприємства відповідно до вимог чинного законодавства / Галина Іванівна Кузьменко // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки, вип. 20, ч.1. – Кіровоград: КНТУ, 2011. – С. 337-344 (1,75 др. арк.).

5. Кузьменко Г.І. Формування облікової політики підприємства в цілях оподаткування / Галина Іванівна Кузьменко // Економічний простір: Збірник наукових праць. - №56/1. – Дніпропетровськ: ПДАБА, 2011. – С. 210-216 (0,44 др. арк.).

6. Кузьменко Г.І. Теоретико-методологічні аспекти оцінювання ефективності системи інформації про податковий потенціал суб'єкта господарювання / Галина Іванівна Кузьменко / Галина Іванівна Кузьменко // Економічний простір: Збірник наукових праць. – Дніпропетровськ: ПДАБА, 2012. – №57. - С. 234-244 (0,68 др. арк.).

7. Давидов Г.М. Забезпечення інформаційної прозорості виконання обов'язків підприємств як платників податків в системі фінансової звітності [Текст] / Г. М. Давидов, Г. І. Кузьменко // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки, вип. 21. – Кіровоград: КНТУ, 2012. – с. 187-198 (1,51 др. арк.). Особистий внесок здобувача: визначено організаційно-методичні засади підвищення інформативності фінансової звітності та запропоновано підходи щодо розширення переліку показників, які підлягають висвітленню (0,96 др. арк.).

В інших виданнях:

8. Кузьменко Г.І. Використання податкових паспортів як засобу підвищення ефективності інформаційного забезпечення оцінки податкового потенціалу / Галина Іванівна Кузьменко // Стан і проблеми оподаткування в

умовах світової фінансової кризи: Матеріали ІХ Міжнародної науково-практичної конференції. – Донецьк: ДонНУЕТ імені Михайла Туган-Барановського, 2009. – С. 456-459 (0,18 др. арк.).

9. Кузьменко Г.І. Інформаційно-облікове забезпечення процесу оподаткування на підприємстві / Галина Іванівна Кузьменко // Проблеми і перспективи розвитку підприємництва: Збірник матеріалів ІІ Міжнародної науково-практичної конференції, 11 грудня 2009 року. Том 1. – Харків: ФОП Павлов М.Ю., 2009. – С. 112 (0,13 др. арк.).

10. Кузьменко Г.І. Фактори формування податкового потенціалу підприємства / Галина Іванівна Кузьменко // Стан і проблеми оподаткування в умовах світової фінансової кризи: Матеріали ХІ Міжнародній науково-практичній конференції. – Донецьк, ДонНУЕТ імені М. Туган-Барановського, 2011. – С. 500-503 (0,44 др. арк.).

АНОТАЦІЯ

Кузьменко Г.І. Обліково-інформаційне забезпечення оцінки податкового потенціалу суб'єкта господарювання. - Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.09 - бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності). - Одеський національний економічний університет, Одеса, 2012.

У дисертації розроблено концепцію системи обліково-інформаційного забезпечення діяльності суб'єкта господарювання, визначено економічну сутність категорії «податковий потенціал суб'єкта господарювання», обґрунтовано підходи до формування значимих для оцінки податкового потенціалу показників у системі бухгалтерського обліку. Удосконалено підходи до визначення податкової облікової політики та її формування, окреслено можливості використання елементів облікової політики з метою оптимізації оподаткування. Визначено порядок формування інформаційного масиву даних для розрахунку податкових платежів та складання податкової звітності в умовах застосування альтернативних моделей організації податкового обліку. Розроблено порядок та визначено основні принципи відображення інформації про податковий потенціал у фінансовій звітності, удосконалено порядок обліку розрахунків з бюджетом по податку на додану вартість та розширено показники фінансової звітності. Сформовано оціночні показники податкового потенціалу суб'єкта господарювання, розроблено вектор критеріальних вимог до забезпечення ефективності інформації про податковий потенціал суб'єкта господарювання. Систематизовано та удосконалено реєстри податкового обліку, розроблено уніфіковану форму податкового паспорта підприємства.

Ключові слова: суб'єкт господарювання, податковий потенціал, обліково-інформаційне забезпечення, податковий облік, облікова політика, оцінка податкового потенціалу.

АННОТАЦИЯ

Кузьменко Г.И. Учетно-информационное обеспечение оценки налогового потенциала субъекта хозяйствования. - Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.09 - бухгалтерский учет, анализ и аудит (по видам экономической деятельности). - Одесский национальный экономический университет, Одесса, 2012.

Исследование концепции создания системы учетно-информационного обеспечения деятельности субъекта хозяйствования позволило определить подходы к классификации учетной информации, установить ее виды, назначение, пользователей, требования к формированию, этапы организации сбора учетных данных и принципы функционирования.

В диссертации определена сущность экономической категории «налоговый потенциал субъекта хозяйствования», его классификационные признаки, структура, функции, место и роль в системе налоговых отношений. Доказано, что формирование налогового потенциала субъекта хозяйствования зависит от внутренних и внешних факторов, учет которых при оценке налогового потенциала разрешит наиболее точно установить его фактический уровень и определить причины отклонений от оптимального. Обосновано, что в системе бухгалтерского учета субъекта хозяйствования оценку налогового потенциала целесообразно осуществлять по стадиям кругооборота капитала, что позволяет отследить процесс формирования объектов, которые приводят к возникновению значимых для расчета налогового потенциала показателей.

Исследование направлений формирования информационного массива данных в системе организации учета субъекта хозяйствования доказало необходимость создания налоговой учетной политики, нацеленной на выбор наиболее приемлемых для субъекта хозяйствования способов учета, относительно которых существуют альтернативы, предусмотренные налоговым законодательством, с целью обеспечения оптимизации налогообложения и освещения отдельных вопросов налогообложения, по которым существуют противоречия в нормативных и законодательных документах или которые ими не регламентированы.

Существенное внимание уделено совершенствованию методических основ повышения информативности финансовой отчетности и информационно-аналитического обеспечения внешних пользователей информацией о налоговом потенциале предприятия, состояния выполнения субъектом хозяйствования обязанностей налогоплательщика и соблюдения его прав. Дальнейшее развитие получили подходы к обеспечению соблюдения такого принципа подготовки финансовой отчетности, как «принцип полного освещения», на основе выделения в составе такой категории как «события после даты баланса», событий и обстоятельств, которые связаны с налоговыми отношениями предприятия, что позволит улучшить качественные характеристики учетной

информации относительно налогового потенциала предприятия и ее понимания заинтересованными пользователями.

Исследование методики оценки налогового потенциала субъекта хозяйствования доказало, что в ее основе лежит налоговый анализ, который состоит из двух взаимозависимых блоков: анализ и оценка влияния налогов на результаты деятельности предприятия; анализ налогообложения предприятия в спектре отдельных, наиболее отягощающих налогов.

На эффективность функционирования системы учетно-информационного обеспечения деятельности субъекта хозяйствования осуществляют влияние временные и стоимостные критерии, а также другие параметры, не подлежащие измерению. С учетом совокупности выделенных факторов, в работе сформированы оценочные показатели, разработан вектор критериальных требований к обеспечению эффективности информации о налоговом потенциале субъекта хозяйствования, раскрыты базовые подходы относительно осуществления анализа полученных частных критериев, путем сведения их к интегрированной оценке эффективности с использованием метода нелинейной схемы компромиссов. Предложенные подходы позволят уменьшить субъективизм и дадут возможность оценить альтернативные системы информации с точки зрения эффективности их внедрения.

С целью совершенствования учетно-информационного обеспечения оценки налогового потенциала субъекта хозяйствования предложены для внедрения такие регистры налогового учета: налоговый паспорт, карточка налога, расчетная таблица, контрольная ведомость предоставления отчетности в органы налоговой службы, контрольная ведомость по уплате налогов в бюджет.

Ключевые слова: субъект хозяйствования, налоговый потенциал, учетно-информационное обеспечение, налоговый учет, учетная политика, финансовая отчетность, налоговый анализ, оценка налогового потенциала.

Annotation

Kuzmenko G.M. Accounting and Informational Maintenance of Economic Management Subject Tax Potential's Evaluation. – Manuscript.

The dissertation is presented for the candidate's degree of science (economics), specialization 08.00.09 — Accounting, Analysis and Audit (on the types of economic activity). Odessa National Economic University, Odessa, 2012.

The conception of accounting and Informational maintenance of economic management subject's activities has been developed in the dissertation, the economic essence of category "economic management subject tax potential's" has been determined, the approaches to the forming of indices which are significant for the evaluation of tax potential in accounting system have been substantiated. The approaches to the determining of tax accounting policy and its formation have been improved; the potentialities of using accounting policy's elements for the purpose of tax optimization have been expounded. The way of forming the information data for

the calculation of tax payments and working out the tax statements under using different models of tax accounting have been substantiated. The procedures and main principles of the exposing information about tax potential in the financial statements have been elaborated, the procedures of valued-added tax accounting have been improved, the financial statements indices have been expanded. The estimating indices of economic management subject tax potential's have been formed, the vector of criterion demands to the ensuring of effectiveness of economic management subject tax potential information have been substantiated. The tax accounting registers have been systematized and improved, the unified form of tax passport has been worked out.

Key words: economic management subject, tax potential, taxes, accounting and informational maintenance, tax accounting, accounting policy, tax potential's evaluation.